

Rationality and Religious Ethics; The Discussion on an Autonomous Moral in Catholic Theology

Peter Neuner¹

Abstract

The debate of moral foundations is one of the important issues in the sphere of ethics. So, the authority of reason or religion for moral values has always been debated. The article shows that the moral values have the moral authority. This view is supported by the Bible and Christian theologians. In fact, Bible's values are the same values of reason. This interpretation of autonomy can be considered the line between Kant's theory and the theory of the divine. The author believes that the belief in the moral autonomy can provide non-partisan platform for dialogue between cultures and religions.

Keywords: autonomous moral, dialogue between religions, Christian ethics, Catholic theology.

---

1 . University of Munich, Germany (peter.neuner@lrz.uni-muenchen.de)

i. A book on autonomous moral and the first reactions to it.

Nearly 40 years ago a book, written by the German Professor for Moral Theology, Alfons Auer irritated the authorities of the Catholic Church. It had the title: "Autonomous Moral and Christian Faith". Auer presented the thesis, that in the field of ethic everybody has to decide on his own insight and therefore he is autonomous. Christian religion follows natural reason und does not present special ethical norms, which were valid to Christian believers only. Thus, in the field of ethical decisions Christians are free to an open discussion with members of other religions and even with non-believers. To all of them, rational arguments are decisive and the finding of ethical norms is independent of the different religious convictions.

Especially the authorities of the Catholic teaching office criticized the book. If everybody may act according to his own individual conscience and his personal insight, what will happen with the ethical orders of the Christian tradition? Is there any authority for the Church? At first, authorities tended to reject the book as non compatible with the catholic faith. But in the following discussion on the meaning of autonomy it became obvious, that Auer's book was backed by the early Christian and the medieval theology and the official teaching of the Church.

2. Starting point in Greek philosophy

Auer's concept of autonomy was based on the Stoa and on Aristotle. Starting point is the conviction, that nature as a whole is rational and thus it is intelligible to human intellect. Certainly, human rational capacity is limited; we encounter many phenomena which we can't understand. But nevertheless they obey the same structure as our intellect and our reason. Even if they are incomprehensible they are not irrational. Human intellect follows the same logic as nature.

Within the Stoic school this concept was developed to an entire theory of *natural law*. According to this tradition, the world as a whole is penetrated by the Pneuma, the Spirit, and this Pneuma can be recognized in nature by reasoning. At the same time natural law presents the norms according to which one has to live in this world. Nature is intelligible and it gives the norms of a right behavior. Thus, ethical norms obey the intellect, one can find them by reasoning, ethical life follows one's intellect. Seneca, the teacher of the Roman Emperor Nero, put it in the words: *secundum naturam vivere*, to live according to nature. Because all human beings participate in the same reason, the laws of logic are universal to all people. Thus, there is also one universal ethic to the entire mankind. In the general norms of ethic all people convene,

independent to which social, cultural and religious context they belong. Ethic can be taught and it can be learned.

3. Communication of Greek philosophy to the West by Arab scholarship

The idea of a universal and all mankind embracing ethic was developed in the decades of classic Greek philosophy. However during the late years of the Roman Empire this concept was widely lost. The optimistic ethical view was superseded by endless conflicts. The early Christian Church was - only in a very limited degree - able to uphold the ethical standards of the classic Greek philosophy.

History of philosophy shows that the ideas of Plato, Aristotle and the Stoa went east: Alexandria in Egypt and Syria became the centers of Hellenistic scholarship. The classic philosophical works were translated to the Coptic and Syrian language. From there they were received by Arabic scholars, first of all in Bagdad. Since the 8th century the translation and the reception of Greek philosophy in combination with the revelation of the Koran led – as historians say - to an explosion of knowledge in the Arabic world. The relation between faith and reason, revelation and human intelligence became one of the central issues between the different philosophical schools in Bagdad. There were traditions which were convinced of a total accordance of Islamic faith and intellectual insight. If somebody is intelligent and sincere he, by nature, is in accordance with the Koran. Greek philosophy had found a new home in this reception by the Islamic world.

This development bore fruit to the western philosophy and theology and it became important to the medieval Christian scholastic system. The most essential personalities were Avicenna (Ibn Sina) 980-1037 in Persia, and Averroes (Ibn Rusd) 1126-1198 in Andalusia, both of whom had written commentaries on Aristotle. These works prepared the way for an encounter of Islamic and western civilization in 12th and 13th century. In Toledo a school for the translation of Arabic documents to Latin was established and so the commentaries of Avicenna and Averroes became known in the west. This fact led to a new paradigm in the western philosophy. In the writings of Thomas Aquinas (1224-1274), the central figure of this new concept, Aristotle simply appears as *the Philosopher*, Averroes as *the Commentator*.

4. Thomas Aquinas

At first, the authorities of the Roman Church opposed these new ideas. They considered Aristotle as a heathen and Avicenna and Averroes as Islamic, i.e. non Christian thinkers. But nevertheless the new concept, represented by Thomas Aquinas, proved to be successful. It was able to establish a synthesis of biblical faith and

philosophy. Soon the officials of the Christian Church were convinced that the approach of Thomas could be accepted as a convenient tool to express the old faith in a way, which was in accordance to contemporary challenges and the questions of mankind. The concept of Thomas became normative to Christian - or at least to Catholic - theology and philosophy. And his normativity lasts till to our times. Thomas is still one of the most influential thinkers in the Catholic Church.

By the reception of Greek metaphysics and ethics, Thomas not only adapted Aristotle, but he also modified him according to the Christian Tradition. The most important modification was his conviction that the world is not eternal but it is the creation of God. The universe had a beginning; it is based on God's will and his grace. World exists because God wanted it to be and he called it to being. It is built as God decided it. Nature is not by itself and it does not function according to an impersonal law – as Stoic philosophy had taught - but according to God's will. Thus, with Thomas the natural law receives a different perspective. It appears as the will of God and to follow this law is to obey his precept. The principle to live according to nature became equivalent to be faithful to the will of God. To find the norms of ethics by the use of one's own reason - not by an imposed order - is the correct way to be faithful to the Christian message. In other words: According to Thomas autonomy is the real theonomy, the rule of God.

5. The meaning of Autonomy

Auer developed his concept of autonomy in the reception of Thomas. According to him one can find ethical values and norms for moral behavior by reasoning, not by looking for divine commands. We find ethical norms by intellect, not by obedience. In a rather broad evaluation of biblical texts Auer shows that e.g. the Ten Commandments are in accordance with rational insight. To him, the biblical prophets, Jesus himself and the apostles preached nothing which was contrary to the natural law and to intellectual comprehension. Jesus even restored natural law wherever human errors and bad will had led to deviation. Repeatedly Auer underlines his conviction, that Jesus did not preach any other ethical norms than are to be found in natural law. Christian ethics is in full accord to the maxims we find ourselves by reasoning and conscience. Thus, to follow one's own insight is to follow Jesus and his proclamation of the kingdom of God. In the consequence Auer regards Christian ethics as autonomous. But it is obvious, this approach is based on Greek philosophy and its reception by medieval Christian theologians, it is different from Kant's concept of autonomy. For Auer autonomy is not against God's command, on the contrary it is the correct way to find it.

Comparable efforts to Auer's thesis are made by Hans Küng in his project of a global ethic. He starts with the conviction that there will be no peace between peoples without peace between religions. Religious conflicts are frequently caused by conflicting claims on truth. Often religiously inspired wars are especially cruel. In those wars the goal is not a new political order but the destruction of the enemy as a proponent of error and heresy. Küng applies a more empirical method than Auer. He compares the world religions and looks for corresponding ethical norms. His aim is to promote them in order to bring the world religions closer to each other and enhance their readiness for peace. Küng's project has found widespread attention, whilst Auer's thesis remained a more or less academic approach. But I think Auer prepared the theoretical basis on which Küng could establish his international and interreligious activity.

6. Religious input to ethics

Auer's and Küng's ideas were criticized by some theologians who regarded these concepts as endangering the Christian identity. In rejecting autonomous ethic they proposed the so called *faith ethic*, which starts with the biblical message. According to them ethical norms are to be taken from the revelation and by faith, not by reasoning. The former theologian Ratzinger, now Pope Benedict, was one of the most outspoken critics of Küng and Auer. His approach regards the Sermon on the Mountain to be in contradiction to natural wishes and longings. Christian ethic must be orientated on the discipleship of Christ and therefore it has to start with the proclamation of the cross. But in spite of the harsh critic and the very different starting points, in the way to find moral norms both concepts do not differ so much. Faith ethic also depends on rational arguments and adopts them and also the critics try to present a moral teaching which is able to convince also people who don't believe in the Christian message. The difference between both traditions lies first of all in the position they give to the doctrinal office (Magisterium) of the Church. Whilst Auer and Küng stress the freedom of the individual person and his conscience, their opponents enhance the authority of Church officials and obedience to them.

Nevertheless, the question remains: Is there a special religious or Christian ethic? What is with the Ten Commandments in the Bible, what is with the Sermon on the Mountain, in which Jesus preached absolute love even to the enemy? Is his request not to resist the robber and the thief of any impact to Christian ethic? According to Auer, in spite of man's autonomy in finding moral laws, Christian faith is not irrelevant to ethical behavior. Autonomous ethic is not an ethic without religion or without God. Auer stresses that faith prepares the context in which all human acts find their place. Nothing what happens in our life is isolated. Faith is the horizon within which our

endeavors happen, it influences all our actions. It makes a big difference, whether one thinks to be obliged by an impersonal law – as Stoic philosophy thought - or by a personal God, who speaks via the nature. Religious belief is decisive to the motivation of acting. It is meaningful to recognize that obedience to the ethical law is not only an obligation one puts on oneself or society demands, but that it is rooted in God and has consequences for the relation to God and even to the eternal destination of the acting person. Religious faith gives a different motivation, especially in the cases where actions are difficult or demand sacrifices. It presents an integration of ethical behavior within a global view of the world and of history. They are imbedded in God's plan and will for the world, which embraces its beginning and its end. Thus, human actions can't be regarded as isolated or without consequences, they even gain eternal dignity. This idea grants ethic a new value and bestows the acting person with additional responsibility. Even, as Auer maintains, if religion does not give other concepts or norms than those we find by ourselves, within the horizon of religion ethic gains a specific relevance. Human actions receive a transcendent value.

This idea is not only true to religion in general, but it affects also the concrete religions. They integrate ethic into an entire "weltanschauung", a worldview, and it gives a specific interpretation to the rational concepts. By revelation and also by the orders of the religious authority we may get insights which we - by our own efforts - would not be able to find. Within a religious community we participate in the wisdom and the experience of our fellow-believers which may help to find the best path. One may recognize that certain orders or instructions are in accordance to our own insight, even if we by ourselves alone would not have been able to find them. Thus, religious faith may help to avoid narrow-mindedness and it can correct erroneous decisions.

As the consequence there are differences between moral concepts of the various religions. The dependence of moral conviction from natural reasoning does not implicate universally identical behavior. The religious conviction gives a specific form to the ethical concept without destroying its rationality. Actually there exist different ethical concepts and this fact may be welcomed as providing richness, it must not be regarded as nothing but a destructive relativism. It may be good that the other is different and one does not need try to persuade him to one's own approach, in order to establish uniformity. One even needs the other in order to find one's own position. Pluriformity is not an evil which we have to eliminate. Within an autonomous ethic and its trust on reason the pluriformity of moral decisions is to be maintained, not to be abandoned.

7. Ethical norms in a pluralistic society

Since Thoma's time the confidence in the natural law has lost much of its evidence. The supporters of an autonomous ethic don't follow the concept of natural law in the sense as Stoic and medieval philosophy and theology had developed. They are very aware of the dependence of human condition and hence on ethical convictions on special historical, cultural and ethnical circumstances. Nature depends on them and it changes with them. It is far more complicated to find universal norms in nature than traditional philosophy and scholastic theology had imagined. The experience, that moral decisions are not unequivocal is as old as humankind. Nevertheless, I have the impression, that this problem has become more pressing in recent decades. I refer especially to my western experience, where closed and uniform societies have more or less disappeared. We live in pluralistic or even in fragmented societies. In modern - or as some philosophers name it - postmodern times everybody lives in different worlds and has to act according to different standards: in the family, in school and university, in the Church, at office, among various friends. In my country nearly everybody has within his family or among his colleges and friends members of different confessions or religious convictions. The most familiar weltanschauung seems to be secular, where religious faith is without any significance. When religious questions appear in our newspapers, they very often refer to the Islamic community in Europe. Islam has brought new attention to religious questions to the rather secularized European society.

Autonomous ethic does not say that there should be one identical and universal behavior among all these different religious and non-religious groups. Certainly very basic norms are universally shared: You shall not kill, you shall not lie, you shall respect dignity of men and human rights. But in the concrete application the differences appear very readily. Autonomous ethics maintains the possibility, that all these various convictions are subjected to a rational examination. Therefore they can undergo an open dialogue in which narrow-mindedness and error can be solved and extreme positions may be overcome. The way of dialogue in ethical decisions is possible even in a pluralistic society and complicated global world.

8. Justification by faith and its ethical impact

One of the main controversies between the Protestant and Catholic Church used to be the question of justification. Are we redeemed by faith alone, as Protestants say, or by faith and our own work, as Catholic teaching maintains? Protestant theologians accused the Catholic concept as an effort of men to redeem one by good works. If man is able to do so, he is independent of Christ. From this standpoint catholic faith was criticized as a rejection of the Lord. On the other hand, Catholics questioned the

Protestants for eliminating ethic. Since, as the argument went, if God alone can redeem man and humans can't contribute to it, why should they strive for a moral life?

Ecumenical discussion settled this controversy. In 1999 a joint declaration on justification was signed by representatives of the Protestant and the Catholic Church. Both sides agreed, that man is unable to justify himself. Justification is a gift and grace of God and not the consequence of a moral life. We can't gain heaven and we don't need to gain it, for the loving God grants justification alone by his grace. But we have learned that this conviction does not destroy ethic. Faith in God's love has to bear fruit and a moral life is the fruit of this faith. Missing love of your neighbor and of your enemy shows absence of faith. According to Christian belief the contribution of man to his justification is not on the same level as the work of God. God's forgiveness is by far more important than human endeavor to avoid sin and to perform good deeds.

Exactly this conviction I regard as an important starting point for a Christian ethic. God's promise to forgive failings affects human actions. Therefore, I can live and act even knowing that my actions will be imperfect or the success of my efforts will remain doubtful. I must not merit heaven, I must not be perfect and the result of my actions may be rather ambiguous. Sins and failings may be forgiven. Thus, I can act as good as I am able and I need not despair on my shortcomings. If I were asked to be perfect, I could not act at all because such a request would paralyze me. The belief in justification by faith does not lead to immorality or passivity. It opens the possibility for acting as good as I am able in my situation as a limited being with weak power and imperfect insight. In this belief of justification I find a common Christian basis for ethic. I think it is open to provide moral aspirations in different philosophical and religious convictions.

Conclusion

Ethical decisions demand intellectual efforts. Starting from the idea of an autonomous ethic I have learned that - because all human beings participate in the same intellect and rationality - ethical convictions are communicable amongst mankind. To find the best solutions to the pressing challenges of our time and our world it is necessary and it is possible to enter a dialogue between members of different religious convictions and cultural backgrounds. Ethic has become an interreligious and intercultural challenge. We have to maintain the dialogue on ethic in order to avoid narrow mindedness and possible errors. The finding of norms is subjected to rational insight and to an open and free discussion, to which all people are invited. To find the best solutions we need the arguments of all the participants within a global world. The thesis of an autonomous ethic offers a general and far reaching basis for such an interreligious and intercultural dialogue.

عقلانیت و اخلاق دینی - بحث در اخلاق خود بنیاد در الاهیات کاتولیک

پیتروینر*

مترجم: امیر آقاجانلو

چکیده

بسیاری از دیدگاه‌های علم کلام و فلسفه اخلاق، مبتنی بر تعیین ملاک حسن و قبح است. فخر رازی معتقد است حسن و قبح در افعال بشری عقلی، و در افعال الهی شرعی است. دیدگاه او خاص و منحصر به فرد است. در این جستار، نخست ادله فخر رازی را برای تفکیک جایگاه عقل در اخلاق بشری و الهی و چرایی روی آوردن او را به چنین دیدگاهی خواهیم گفت. دلایل فخر رازی را در دفاع از شرعی بودن حسن و قبح افعال الهی در سه جهت طبقه‌بندی می‌کنیم: تکلیف، خلقت و جبر حاکم بر عالم. در گام بعدی، ادله او را با رویکرد تحلیلی - انتقادی سنجیده و نقد می‌کنیم. در پایان، با رد دیدگاه فخر رازی نتیجه می‌گیریم ملاک معرفت‌شناختی در تشخیص حسن و قبح افعال انسانی و الهی‌کسان است.

کلیدواژه‌ها: فخر رازی، حُسن، قُبح، عقل، شرع.

۱. کتابی در باب اخلاق خودبنیاد و اولین واکنش‌ها به آن

در حدود ۴۰ سال پیش کتابی توسط آلفونز آوئر^۱ (استاد الاهیات اخلاقی) در آلمان نوشته شد که مراجع کلیسای کاتولیک را برآشفته کرد. عنوان کتاب «اخلاق خود بنیاد و ایمان مسیحی» بود. آوئر این نظریه را ارائه داد که: در حوزه اخلاق: هر انسانی باید براساس بصیرت شخصی خود تصمیم بگیرد و بنابراین، اخلاق خود بنیاد است. دین مسیحی هم تابع «عقل طبیعی» است و هنجارهای اخلاقی خاصی (که فقط برای مسیحیان معتبر باشد) ارائه نمی‌کند. بنابراین در حوزه مبادی اخلاق، مسیحیان می‌توانند و آزاد هستند که با پیروان سایر ادیان و حتی با افراد بی‌ایمان بحث و گفتگو داشته باشند. برای همه این افراد استدلال عقلانی قطعی و تعیین کننده است و یافته‌های ناظر بر هنجارهای اخلاقی، از اعتقادات مختلف دینی مستقل است.

به طور خاص مراجع «تعالیم رسمی کاتولیک» این کتاب را مورد انتقاد قرار دادند. اشکال آنها به کتاب این بود که اگر هر کسی می‌تواند بنا بر وجدان فردی و بصیرت شخصی خود عمل کند، برای هنجارهای اخلاقی سنت مسیحی چه اتفاقی خواهد افتاد. و آیا کلیسا هیچ مرجعیتی^۲ ندارد. در ابتدا مراجع کلیسای متمایل به رد کتاب آوئر شدند. به این خاطر که با ایمان کاتولیکی ناسازگار است. اما پس از آنکه گفتگوهای درباره معنای خود بنیادی^۳ در گرفت، آشکار شد که کتاب آوئر توسط نگرش مسیحیت سده‌های نخستین، الاهیات قرون وسطی و تعالیم رسمی کلیسا پشتیبانی می‌شود.

۲. نقطه آغاز، در فلسفه یونان

تلقی آوئر از خود بنیادی مبتنی بر نگرش رواقیان و ارسطو بود نقطه شروع او این عقیده رواقی است که طبیعت به مثابه یک کل، عقلانی است و در نتیجه به وسیله عقل بشری قابل

1. Alfons Auer

2. natura/ reson

3. autonomy

شناخت است. یقیناً ظرفیت عقلانی انسان محدود است. ما با پدیده‌های بسیاری روبرو هستیم که توانایی فهم آنها را نداریم. با اینحال آن پدیده‌ها از همان ساختار عقل ما پیروی می‌کنند. حتی اگر آنها غیر قابل فهم باشند. غیر عقلانی نخواهند بود. عقل انسان تابع چنین منطقی به عنوان طبیعت است.

این دیدگاه در مکتب رواقی بسط و توسعه یافت تا به یک نظریه تام و تمام در قانون طبیعی تبدیل شد. طبق این سنت جهان به مثابه یک کل تحت نفوذ روح^۱ است و این روح می‌تواند در طبیعت به وسیله استدلال شناخته شود. در این بستر قانون طبیعی هنجارهایی ناظر به زندگی این دنیا ارائه می‌کند. طبیعت قابل فهم است و هنجارهایی برای رفتار صحیح ارائه می‌دهد. به این ترتیب هنجارهای اخلاقی از عقل^۲ تبعیت می‌کنند و انسان از طریق استدلال می‌تواند به آنها دست یابد. زندگی اخلاقی تابع عقل انسان است.

سنکا^۳ (معلم نرو امپراطور روم) این مطلب را با این کلمات نشان می‌دهد: *Secundm naturam vivere* یعنی زندگی بر طبق طبیعت.

از آنجا که عقل در میان همه انسان‌ها مشترک است قوانین منطقی هم برای همه انسان‌ها یکسان است. بدین سان یک اخلاق جهانی برای نوع بشر وجود دارد و قواعد عام اخلاقی نیز مستقل از زمینه‌های اجتماعی، فرهنگی و دینی افراد است. اخلاق را می‌توان آموخت و می‌توان آن را یاد داد.

۳. ارتباط فلسفه یونان با غرب توسط پژوهش‌های مسلمین (اعراب)

ایده یک اخلاق جهانی که همه انسان‌ها را مورد شمول قرار دهد در دوره فلسفه کلاسیک یونان توسعه یافت. با این حال در طی سالهای انتهایی امپراطوری روم این نظریه به طور گسترده‌ای از دست رفت. دیدگاه خوش بینانه اخلاق جای خود را به درگیری‌های

1. Pnuma

2. intellect

3. Seneca

بی‌پایان داد. کلیسای مسیحی در سده‌های نخستین جانبداری اندکی از استانداردهای اخلاقی مبتنی بر فلسفه کلاسیک یونان داشت.

تاریخ فلسفه نشان می‌دهد که ایده‌های افلاطون، ارسطو و رواقیان به شرق راه یافتند. حوزه اسکندریه در مصر و سوریه مرکز تحقیقات هلنی شد. کتاب‌های کلاسیک فلسفه از زبان قطبی و سریانی ترجمه شدند. بدین ترتیب این منابع به دست محققان اسلامی رسید که می‌توان بغداد را مرکز آن برشمرد. از قرن هشتم میلادی ترجمه فلسفه یونانی و آمیزش آن با آموزه‌های قرآنی (چنان که تاریخ نشان می‌دهد) منجر به یک انفجار دانش در جهان عرب بود. ارتباط میان ایمان و عقل، وحی و عقل بشری یکی از محوری‌ترین مسائل میان مکاتب مختلف فلسفی در بغداد شد.

سنت‌هایی به وجود آمد که معتقد بودند به طور کلی ایمان اسلامی و بصیرت‌های عقلی با هم مطابقت دارند. و اگر کسی صادقانه و به وسیله عقل خود حرکت کند به طور طبیعی دستاوردهای او مطابق قرآن خواهد بود. فلسفه یونانی توسط جهان اسلام وضع جدیدی در این موضوع (رابطه عقل و وحی) پیدا کرده بود. این ثمره، برای فلسفه و الهیات غرب به بارنشست و در سیستم مدرسی مسیحی قرون وسطی بسیار مهم تلقی شد. اصلی‌ترین و مهم‌ترین شخصیت‌ها در این زمینه ابن‌سینا (۱۰۳۷ - ۹۸۰ در ایران) و ابن‌رشد (۱۱۹۸ - ۱۱۲۶ در اندلس) بودند هر دوی آنها تفاسیری بر ارسطو نوشته‌اند. آثار ایشان مسیر را برای برخورد تمدن اسلامی و غرب در قرون دوازدهم و سیزدهم مهیا کرد.

در تولد و مدرسه‌ای برای ترجمه متون عربی به زبان لاتین تأسیس شد و تفسیرهای ابن‌سینا و ابن‌رشد در غرب شناخته شد. این اتفاق منجر به ایجاد یک پارادایم تازه در فلسفه غرب شد در نوشته‌های توماس آکویناس (۱۳۷۴ - ۱۲۲۴) (چهره مرکزی این حرکت جدید) ارسطو به عنوان فیلسوف و ابن‌رشد به عنوان مفسر مورد نظر قرار می‌گیرند.

۴. توماس آکویناس^۱

در ابتدا، مقامات کلیسای روم با این ایده‌های جدید مخالف بودند. آنها ارسطو را به عنوان یک بت‌پرست و ابن‌سینا و ابن‌رشد را به عنوان مسلمان و متفکر غیرمسیحی می‌شناختند. اما با این حال نظریه جدید (ارائه شده توسط آکویناسی) با موفقیت به کرسی اثبات نشست.

این تفکر قادر بود که سنتزی میان ایمان کتاب مقدس و فلسفه برقرار کند. به زودی مقامات کلیسای مسیحی متقاعد شدند که رویکرد آکویناس می‌تواند ابزاری مناسب برای پاسخ‌گویی به چالش‌ها و پرسش‌های پیش روی ایمان مسیحی باشد.

تفکر توماس به عنوان الهیات و فلسفه در کلیسا (لااقل در کلیسای کاتولیک) مورد پذیرش عمومی قرار گرفت. و هنجارمندی خود را تا به زمان ما حفظ کرده است. توماس هنوز هم یکی از با نفوذترین متفکران در کلیسای کاتولیک است. اگرچه آکویناس مابعدالطبیعه و اخلاق یونانی را پذیرفت اما هرگز کاملاً موافق آن نبود و اصلاحاتی در آن مطابق با سنت مسیحی اعمال کرد.

یکی از مهم‌ترین اصلاح‌ها و تعدیل‌هایی که او انجام داد این بود که مدعی شد جهان قدیم نیست بلکه مخلوق خداست. جهان آغازی دارد و براساس اراده و لطف خدا آفریده شده است. جهان به گونه‌ای که خدا تصمیم گرفته ساخته شده و طبیعت خودسر نیست. و براساس یک قانون غیرشخصی عمل نمی‌کند (چنانکه رواقیان معتقد بودند) بلکه جهان مطابق اراده الهی عمل می‌کند. بدین‌سان دیدگاه متفاوتی در مورد قانون طبیعی توسط توماس ارائه شد. بدین ترتیب قانون طبیعی در چشم‌انداز ایمان مسیحی قرار گرفت و به مثابه اراده خدا تفسیر شد. بنابراین تبعیت از قانون طبیعی تبعیت از حکم خدا دانسته شد. و زندگی بر وفق طبیعت هم سنگ ایمان به اراده خدا به شمار آمد. کشف هنجارهای اخلاقی از طریق به کاربردن عقل (و نه از طریق مرجعی خارجی دقیقاً همان راهی است که ایمان به

پیام مسیحیت دنبال می‌کند. بنابر نظر توماس خود بنیادی همان خداگرایی^۱ واقعی یا حکم خدا قلمداد می‌شود.

۵. معنای خودبنیادی

آوئر با پذیرش دیدگاه اکویناس درباره خود بنیادی، مفهوم آن را توسعه می‌بخشد. بنابر نظر آوئر انسان می‌تواند بدون توجه به فرمان الهی ارزش اخلاقی و هنجارهایی برای رفتار اخلاقی را توسط استدلال به دست آورد.

ما هنجارهای اخلاقی را از طریق عقل به دست می‌آوریم نه از راه اطاعت. در یک ارزیابی نه چندان گسترده از متن کتاب مقدس، آوئر نشان می‌دهد که به طور مثال ده فرمان در مطابقت با بصیرت‌های عقلی هستند. از نظر او پیامبران کتاب مقدس و حتی شخص عیسی و موعظه رسولان هیچ چیزی که در تناقض با قانون طبیعی و با فهم عقلانی باشند ندارند. عیسی حتی جاهایی از قانون طبیعی که توسط اشتباهات انسانی و اراده‌های بد به انحراف منتهی شده بود را ترمیم کرد.

آوئر بارها و بارها بر این اعتقاد راسخ خود تأکید داشت که عیسی هیچ هنجار دیگری که در قانون طبیعی یافت نشود را موعظه نکرده است. اخلاق مسیحی در سازگاری کامل با قواعدی است که ما با استدلال و آگاهی خودمان آنها را بدست می‌آوریم. بنابراین پیروی از بصیرت شخصی، پیروی از عیسی و اخبار او از ملکوت خداست. در نتیجه آوئر اخلاق مسیحی را به عنوان اخلاقی خود بنیاد مورد اعتنا و توجه قرار می‌دهد. مسلماً این رویکرد مبتنی بر اندیشه فلسفی یونان و پذیرش و تعدیل آن از سوی الاهی دانان مسیحی است. و با خود بنیادی در اندیشه کانت فاصله زیادی دارد. در نظر آوئر خودبنیادی در مقابل و بر علیه فرمان الهی نیست بلکه پیدا کردن راه صحیح برای آن است.

تلاشی مشابه با اندیشه آوئر را در هانس کونگ^۲ و در پروژه اخلاق جهانی او می‌توانیم

1. theomy

2. Hans Küng

شاهد باشیم او با این عقیده کار خود را آغاز کرد که: «بین مردم صلحی نخواهد بود، اگر بین ادیان صلح برقرار نشود» درگیری‌های مذهبی غالباً به دلیل ادعاهای متفاوت درباره حقیقت ایجاد می‌شود. الهام بخش جنگ‌های مذهبی غالباً بی‌رحمانه است در آن جنگ‌ها هدف استقرار نظام سیاسی جدید نیست بلکه هدف در هم شکستن دشمن به عنوان طرفداران گمراهی و ارتداد است. کونگ روشی تجربی تر از آوئر به کار می‌گیرد. او جهان ادیان را مورد مقایسه قرار داده و به دنبال هنجارهای اخلاقی متناظر است. هدف او ترویج چنین اخلاقی برای نزدیک کردن جهان‌های ادیان به یکدیگر است. تا آمادگی آنها را برای صلح تسهیل کند. پروژه کونگ توجه گسترده‌ای پیدا کرده است در حالی که نظریه آوئر نهایتاً یک رویکرد آکادمیک باقی مانده است اما من فکر می‌کنم آوئر مبانی نظری آنچه را کونگ می‌تواند بنا کند مهیا کرده است.

۶. ورودی مذهبی به اخلاق

اندیشه‌های آوئر و کونگ انتقادات فراوانی را از سوی الهیدانانی که این برداشت‌ها را برای ایمان مسیحی مخاطره آمیز می‌دانستند، برانگیخت. بنابر این در رد اخلاق خود بنیاد، اخلاق ایمانی را مطرح کردند که بر اساس پیام کتاب مقدس شکل گرفته بود. بنابر نظر آنها هنجارهای اخلاقی از جانب وحی و توسط ایمان به دست می‌آیند نه از طریق عقل و استدلال. الهی دانانی چون راتزینگر^۱ در گذشته (و پاپ بندیکت^۲ در حال حاضر) یکی از صریح ترین منتقدان کونگ و آوئر بود. او موعظه کوه را در تناقض با آرزوها و تمایلات طبیعی می‌داند. اخلاق مسیحی باید در شاگردی مسیح شکل گیرد و بنابر این می‌بایست آغاز آن با صلیب باشد. اما به رغم این حریف سرسخت و نقطه شروع بسیار متفاوت، تفاوت زیادی در واقع و در یافتن هنجارهای اخلاقی میان این دو رویکرد نیست.

اخلاق ایمانی هم وابسته به استدلال‌های عقلی است و با آن مطابقت دارد. منتقدان هم

1. Ratzinger

2. Pope Benedict

تلاش می‌کند آموزه‌های اخلاقی ارائه کنند که توانایی متقاعد کردن غیرمسیحیان را هم داشته باشد. تفاوت میان این دو سنت پیش از هر چیز در جایگاهی که به مرجعیت عقیدتی آموزه‌های کلیسا می‌دهند قرار دارد. در حالی که آوتر و کونگ بر آزادی فرد و وجدان او تأکید می‌کنند اما مخالفان آنها بر بالابردن مرجعیت کلیسا و اطاعت از آن تأکید می‌ورزند.

به هر حال این پرسش همچنان باقی است که آیا اخلاق مبتنی بر یک دین خاص یا مبتنی بر مسیحیت وجود دارد یا نه؟ با ده فرمان کتاب مقدس و موعظه کوه که عیسی در آن محبت مطلق راحتی به دشمن موعظه می‌کند چه کنیم؟

آیا درخواست عیسی برای عدم مقابله با دزد و سارق ضربه‌ای به اخلاق مسیحی نیست؟ بنابر نظر آوتر علی‌رغم خود بنیادی انسان در به دست آوردن قوانین اخلاقی، ایمان مسیحی بی‌ارتباط با رفتار اخلاقی نیست. اخلاق خود بنیاد اخلاقی فارق از دین یا اخلاقی بدون خدا نیست. وی تأکید می‌کند که ایمان تبری را فراهم می‌کند که در آن تمام افعال انسان جایگاه خود را می‌یابد. هیچ اتفاقی در زندگی ما جدا افتاد و بی‌ربط نیست. ایمان افقی است که در آن تلاش‌های ما واقع می‌شود و تمام افعال ما تحت تأثیر آن قرار می‌گیرد.

تفاوت بزرگی است میان کسی که می‌اندیشد توسط یک قانون غیرمتشخص مورد الزام قرار گرفته (چنانکه رواقیون معتقد بودند) و کسی که توسط خدای مشخص که از طریق طبیعت با ما سخن می‌گوید مورد الزام قرار گرفته. ایمان مذهبی در انگیزه فعل قاطع و محکم است. به این معنا که اطاعت از قانون اخلاقی فقط قرار دادن تعهد برای کسی از سوی شخص یا جامعه نیست، بلکه (آن اطاعت) مبتنی بر خداست و نتیجه ارتباط با خداست و حتی مربوط به مقصد ابدی فاعل فعل است. ایمان دینی به خصوص در مواردی که فعل دشوار و یا نیازمند از خودگذشتگی باشد انگیزه متفاوتی را ایجاد می‌کند. همچنین رفتار اخلاقی را در پیوستن با یک جهان بینی و تاریخ ارائه می‌کند. این امور در طرح و اراده خدا برای عالم، که آغاز و انجام را در برمی‌گیرد، قرار دارند. بنابراین رفتارهای انسانی نمی‌تواند جدا افتاده و یا بدون نتیجه باشد آنها حتی ارزش (شان ابدی پیدا می‌کنند. این دیدگاه ارزش جدیدی به اخلاق می‌بخشد و بر فعل انسان مسوولیت اضافی بار می‌کند.

به اعتقاد آوئر حتی اگر دین مفاهیم یا هنجارهای غیر از آنچه در اخلاق خودبنیادی می‌یابیم به ما ندهد اخلاق در افق دین جایگاه خاصی پیدا می‌کند و افعال انسان ارزش متعالی می‌یابد.

این ایده نه تنها از نظر ادیان صحیح است بلکه واقعیت ادیان را هم تحت تأثیر قرار می‌دهد. آنها اخلاق را با یک جهان‌بینی کامل به هم می‌آمیزند و این کار تفسیر خاصی به مفاهیم عقلانی می‌دهد. از طریق مرجعیت وحی و فرامین دینی ما بصیرت‌هایی به دست می‌آوریم که (حتی با تلاشهایمان) نمی‌توانیم آنها را بیابیم.

در یک جامعه دینی در بینش حکیمانه و تجربه هم‌کیشان خود سهم می‌شویم. این مشارکت می‌تواند برای یافتن بهترین راه ما را یاری کند. حتی اگر فرامین خاص یا دستورالعمل‌ها با بینش شخصی ما مطابقت نداشته باشد اما به ما کمک می‌کند که از کوتاه‌فکری و تعصب خودداری کرده و تصمیمات نادرستمان را اصلاح کنیم.

به تبع این امر تفاوت‌هایی میان مفاهیم اخلاقی ادیان مختلف وجود دارد. وابسته بودن باور اخلاقی به تعقل طبیعی مستلزم آن نیست که همگان به یکسان رفتار کنند. باور دینی شکل خاصی به مفهوم اخلاقی می‌بخشد، بدون اینکه به عقلانیت آن آسیب رساند.

در واقع مفاهیم اخلاقی متفاوتی وجود دارند و این واقعیت موجب غنای اخلاق باشد و این نباید به عنوان یک نسبیّت مخرب مورد لحاظ قرار گیرد. شاید خوب باشد که دیگری متفاوت است و کسی نیازی نمی‌بیند که برای یکسان سازی او را به روش خود متقاعد کند. انسان حتی نیاز دارد که دیگری در راستای پیدا کردن موقعیت خود باشد. تکثر شیطانی نیست که ما بخواهیم او را از بین ببریم. در اخلاق خودبنیاد و در اعتماد به عقل تکثر تصمیم‌گیری‌های اخلاقی باید حفظ شود و نه اینکه کنار گذاشته شود.

۷. هنجارهای اخلاقی در جامعه کثرت‌گرا

پس از آکویناس باور به قانون طبیعی به تدریج اعتبار خود را از دست داد و مدافعان اخلاق خود بنیاد از مفهوم قانون طبیعی به معنایی که نزد رواقیان و فلسفه قرون وسطی و الهیات ایجاد شده بود پیروی نکردند. آنها از وابستگی شرایط انسانی و به تبع آن وابستگی

اعتقادات اخلاقی به فرهنگ و تاریخی خاص بسیار آگاه بودند. طبیعت به آن عوامل وابسته است و به همراه آنها تغییر می‌کند. لذا مسئله پیچیده‌تر از آن است که هنجارهای اخلاقی در طبیعت یافت شوند. چنانکه فلسفه سنتی و الهیات مدرسی چنین تصویری ارائه می‌کردند. این تجربه که تصمیم‌های اخلاقی صریح و خالی از ابهام نیست به قدمت بشریت است. با این وجود من فکر می‌کنم که این مشکل در دهه‌های اخیر بیشتر هم شده است. به طور خاص به تجربه خود از دنیای غرب اشاره می‌کنم جایی که جوامع نزدیک به هم و یک شکل کما بیش از بین رفته و ناپدید شده‌اند. ما در جوامع کثرت‌گر و حتی پراکنده زندگی می‌کنیم. در دنیای مدرن یا (چنانکه برخی فیلسوفان آن را نام‌گذاری کرده‌اند) پست‌مدرن هرکس در دنیای متفاوتی زندگی می‌کند و مطابق استانداردهای متفاوتی فعالیت‌های خود را انجام می‌دهد؛ در خانواده، در مدرسه و دانشگاه، در کلیسا، در اداره، در میان دوستان مختلف.

در کشور من تقریباً همه افراد در خانواده یا در میان دوستان دانشگاهی هستند که دارای اعتقادات مذهبی متفاوت با هم هستند. بیشترین جهان‌بینی‌ای که به چشم می‌خورد جهان‌بینی سکولار است که در آن ایمان دینی بدون هیچگونه اهمیت است. هنگامی که پرسش‌های دینی در روزنامه‌های ما به چشم می‌خورد عمدتاً مربوط به جامعه مسلمانان اروپاست. اسلام توجه جدیدی به پرسش‌های دینی در جامعه سکولار شده اروپا به ارمغان آورده است.

اخلاق خود بنیاد نمی‌گوید که باید یک رفتار یکسان و جهانی در میان همه این گروه‌های مختلف مذهبی و غیرمذهبی وجود داشته باشد. قطعاً بسیاری از هنجارهای اساسی اشتراک جهانی دارند. شما نباید مرتکب قتل شوید، نباید دروغ بگویید، شما باید به شأن و منزلت انسان و حقوق بشر احترام بگذارید. اما در کاربست واقعی و عینی تفاوتها به راحتی قابل مشاهده است. اخلاق خود بنیاد این امکان را حفظ می‌کند که تمام این اعتقادات متنوع مورد یک آزمون عقلانی قرار گیرند. بنابراین آنها می‌توانند یک گفتگوی باز را تجربه کنند.

اخلاق خود بنیاد این امکان را حفظ می‌کند که اعتقادات مختلف موضوع یک آزمون

عقلانی قرار گیرند. بنابراین آنها می‌توانند یک گفتگوی باز را از سر بیگذرانند، در جایی که تعصب‌ها و اشتباه‌ها می‌توانند بر طرف شده و بر افراط‌گری‌ها فائق آمد. در این صورت است که راه برای گفتگو در مورد تصمیم‌گیری‌های اخلاقی حتی در یک جامعه کثرت‌گر او پیچیده جهانی ممکن می‌شود.

۸. آموزش از طریق ایمان و تأثیر اخلاقی آن

یکی از گفتگوهای اصلی میان کلیسای پروتستان و کاتولیک پرسش از آموزش است. آیا چنانکه پروتستان‌ها می‌گویند صرف ایمان رهایی بخش است یا اینکه چنان که کاتولیک‌ها را متهم می‌کنند که آنها معتقدند برای نجات و رستگاری انسان تلاش او در مسیر انجام کارهای خوب کافی است و اگر از جهت نفی قدرت خداوند مورد انتقاد قرار گرفته است. از سوی دیگر کاتولیک‌ها، پروتستان‌ها را به دلیل حذف اخلاق زیر سؤال می‌برند. چنانکه استدلال به ما می‌گوید: اگر اعتقاد به خدا، به تنهایی می‌تواند ما را نجات دهد و افعال انسان نقشی در آن ندارد. چرا انسان باید برای یک زندگی اخلاقی تلاش کند؟

گفتگوهایی که به منظور وحدت کلیساها صورت گرفت به این مناقشه پایان داد. در سال ۱۹۹۹ نمایندگان کلیسای پروتستان و کاتولیک بیانیه مشترکی در خصوص آموزش امضا کردند که براساس آن طرفین پذیرفتند که انسان قادر نیست خودش را از گناه پاک کند. آموزش هدیه و لطفی الهی است و نتیجه یک زندگی اخلاقی نیست. ما نمی‌توانیم بهشت را به دست بیاوریم و ما نیاز به دستیابی به آن نداریم چرا که محبت الهی آمرزشی را از طریق اعطای او به ما می‌دهد. البته ما آموخته‌ایم که این اعتقاد اخلاق را نابود نمی‌کند. ایمان به محبت خدا ثمراتی در پی دارد و زندگی اخلاقی ثمره چنین ایمانی است. از دست دادن محبت به همسایه و به دشمن نشان دهنده غیبت ایمان است. طبق باور مسیحی، سهم بشر در آموزش خودش به اندازه سهم خدا در این مسأله نیست. اهمیت بخشایش الوهی بیش از تلاش انسان برای دوری از گناه و انجام کارهای نیک است.

به اعتقاد من این اعتقاد دقیقاً می‌تواند نقطه آغاز اخلاق مسیحی باشد. وعده خدا برای آموزش گناهان اعمال بشر را تحت تأثیر قرار می‌دهد. بنابراین می‌توانم زندگی کنم و خوبی

انجام دهم حتی اگر بدانم فعالیت‌های من ناقص است و یا موفقیت تلاش‌های من مورد تردید باقی خواهد ماند. من شایسته بهشت نیستم، من کامل نیستم و ممکن است نتیجه افعال من مبهم باشد. گناهان و ضعف ما ممکن است بخشیده شوند. بنابراین من می‌توانم به بهترین شکلی که می‌توان کارهای خود انجام دهم و نیازی نیست که به کمبودهای خود توجه داشته باشم. اگر از من خواسته شده که کامل باشم من نمی‌توانم چنین کاری کنم چون چنین درخواستی من را فلج خواهد کرد.

اعتقاد به آموزش از طریق ایمان منجر به بی‌اخلاقی یا انفعال نمی‌شود. بلکه این امکان ایجاد می‌شود که من به بهترین شکل که می‌توانم در شرایط خود و با محدودیت‌های خود کارهای نیک انجام دهم. در این باور به آموزش من اساسی مشترکی برای اخلاق می‌بینم. من فکر می‌کنم این اساس مشترک برای ارائه آرمان اخلاقی در اعتقادات فلسفی و مذهبی گشوده است.

نتیجه‌گیری

تصمیمات اخلاقی نیازمند تلاش‌های فکری هستند. شروع از ایده اخلاق خودبنیاد به من آموخت که (چرا که همه انسان‌ها در عقل و عقلانیت مشترک هستند) اعتقادات اخلاقی در میان نوع بشر عمومیت دارند. برای پیدا کردن بهترین راه حل برای چالش‌های زمان ما و در جهان ما، ممکن و ضروری است که گفتگو میان اعضاء اعتقادات دینی و فرهنگی مختلف ایجاد شود. اخلاق به یک چالش بین دینی و بین فرهنگی تبدیل شده است. ما باید به منظور اجتناب از تنگ نظری و تعصب گفتگو در اخلاق را حفظ و ایجاد کنیم. یافتن هنجارها معلول بصیرت‌های عقلانی و بحث باز و آزاد است در جایی که همه انسان‌ها دعوت شده باشند: برای پیدا کردن بهترین راه حل ما نیازمند به استدلال از طرف همه شرکت‌کنندگان جهانی هستیم. نظریه اخلاق خود بنیاد تلاش می‌کند مبانی عمومی برای گفتگوی میان فرهنگی و میان دینی را به دست دهد.